

GENEALOGIAI FÜZETEK

CSALÁDTÖRTÉNETI FOLYÓIRAT

XII. ÉVFOLYAM

1914

2. SZÁM

BCU Cluj / Central University Library Cluj

SZERKESZTI:

CSIKSZENTMIHÁLYI SÁNDOR IMRE

KIADJA A SZERKESZTŐSÉG

MEGJELENIK KÉT HAVONKÉNT

KOLOZSVÁR

STIEF JENŐ ÉS TÁRSA KÖNYVNYOMDÁJA

TARTALOM.

SÁNDOR IMRE. Kolozsvár czímeres emlékei — — — — —	17
Dr. BARABÁSY ISTVÁN A bernáthfalvi Bernáth család biharmegyei ága — — —	23
FERENCZI SÁNDOR. Fáji János naplójának családtört. adatai (Hetedik és bef. közl.)	29
GYULAI RIKÁRD. Családtörténeti adatok a S. Gyulai család levt.-ból. (Hatodik közl.)	32

Adattár.

<i>Dongó Gyárfás Géza.</i> Zsigmond kir. czímerlevele Káthai László és rokonai részére —	34
<i>Iffy. Biás István.</i> Récei Boér Sámuel temetése — — — — —	36
— — — Sárdi Simén György feljegyzései — — — — —	38

Szakirodalom.

— <i>lyi.</i> Magyarország czímeres könyve — — — — —	39
--	----

~~koros~~ Előfizetési ára: egy évre 8 korona, félévre 4 korona. ~~koros~~
 Szerkesztőség és kiadóhivatal: Wesselényi Miklós-utca 7. szám.
 Családtörténeti kérdézősködésekre csak előfizetőknek válaszolunk!

KIADVÁNYAINK

A KÖVETKEZŐ ÁRAKON RENDELHETŐK
 MEG A KIADÓHIVATALBAN:

GENEALOGIAI FÜZETEK

I. évfolyam 1903. — 2 korona.	VIII. évfolyam 1910. — 6 kor.
IV. " 1906. — 6 korona.	IX. " 1911. — 8 kor.
V. " 1907. — 4 korona.	X. " 1912. — 8 kor.
VI. " 1908. — 6 korona.	XI. " 1913. — 8 kor.
VII. " 1909. — 6 korona.	I—XI. " (teljes) — 76 kor.

BÁRÓ APOR PÉTER. Lusur mundi. Fordította Szász Ferencz-Ára — — — — — 1 korona.

BACZKAMADARASI KIS BÁLINT. Thurzó György nádor jogtalanul mellőzött örökösei — — — — — 1.50 korona.

SÁNDOR IMRE. A csíkszentsimoni Endes család levéltára. (1544—1848) — — — — — 5 korona.

— Czímerhasználat — — — — — 1 korona.

— Br. Petrichevich Horváth család — — — — — 1 korona.

— A kolozsv. farkas-utcai ref. templom régi sírkövei 2 korona.

CZIMERLEVELEK:

I. (1551—1629). 1910. — 2 korona. II. (1626—1660). 1912. 4 korona.

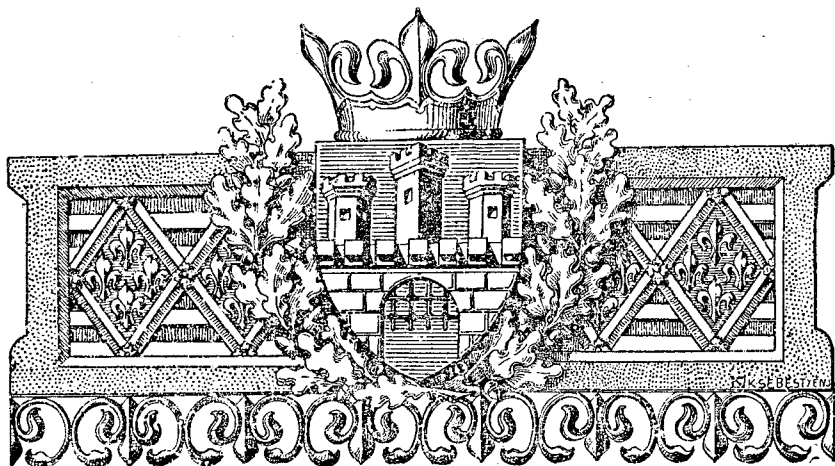
SOOS FERENCZ. A kудui Soos család — — — — — 1 korona.

Gr. Bánffi György czimere 1708.

Mikola László plaquejeje 1700.

Kolozsvár címeres emlékei.

41. Mikola László címeres plaquetteje 1700.

Hann Sebestyén 1644-ben Lőcsén született. Vándorlásai közben jött Nagyszebenbe s ott 1675 jun. 30. egy özvegyasszonnyal házasságra lépett. Megtelepedett s felvétette magát az ottani arany-
míves czéhbe. 1689. ifjabb czéhmesternek választották, s később 1694-ben kiváló tehetségének jutalmául az öreg czéhmesterséget is elnyerte s azt egymásután öt éven keresztül viselte. A nagyszebeni aranymíves czéh kötelékébe ekkor több mint 30 mester tartozott. Hogy nem csak mint mester, de mint ember is közbecsülést vívott ki, eléggé bizonyítja, hogy 1700-ban városi tanácsosnak is megválasztották. E tisztséget 1704--1712. között is viselte. 1713. febr. 21-én halt el.

Reissenberger összeállítása szerint Hann Sebestyénnek 24 munkája ismeretes: 8 kanna, 7 tál, 3 pohár, 2 gyertyatartó, 1 keresztelő medencze, 1 kehely, 1 könyvtábla és 1 emléktábla.

Ezek közül a Magyar Nemzeti Múzeum tulajdonában van 1 fedeles kanna, a nagyszebeni Bruckenthal múzeumban őrzik a keresztelő medenczét, a pfalzi iparmúzeumban egy tálát; a többi magántulajdon.

Kortársai és az utókor előtt nevezetességre nem annyira a művészi felfogás, mint inkább műveinek technikája által jutott. Ép legértékesebb alkotásait nem saját tervei alapján, hanem Marián Mátyás rézmetszetei után¹ készítette. A tiszta stílus iránt ép úgy nem volt érzéke, mint valamenhyi kortársának. Ornamentikájában vegyesen alkalmazza a renaissanceot és barokkot. A miben azon-

¹ *Abelio* Theatrum Europaeum, *Gottfried* Chronik és a biblia Frankfurt 1705. kiadásának illusztrációját.

ban valóban nagy volt s a miben egyetlen erdélyi mester sem haladta őt túl, ez rendkívül magas fokon álló technikája és kézbeli ügyessége. Ebben már valódi művész. Ékköves díszek alkalmazását a lehetőségig kerülte s főleg a trébelt munkára szorítkozott.¹

Ma már Hann Sebestyén munkáit az erdélyi ötvösművészet remekei közé sorozzuk, s ha újabb darab kerül elő, mely a mester kezeire vall, ez kulturális emlékeinknek becses gyarapodását jelenti. A Reissenberger-féle összeállításban hiába keressük Kolozsvár nevét, szerinte Erdély fővárosa Hann Sebestyén munkáinak egy darabját sem mondhatja magáénak. Ezzel szemben örömmel és lelkesültséggel állapíthatjuk meg, hogy Kolozsvárt is őriznek oly műtárgyat, mely Hann mester műhelyéből került elő, s ez a darab az ő értékes munkáinak sorozatát nemcsak számbelileg gazdagítja, de tevékenykedéseinek sokoldalúságát egy újabb nézőpontból is megvilágítja.

Hann Sebestyén legújabbban felfedezett munkája a Kegyesrendiek templomában őrzött ezüst plaquette.

Ez préselt ezüsttábla, mely Krisztust a keresztfán ábrázolja. Előtte jobbról profilban Szt. Ferencz Xavér térdel, kinek glóriás feje földetlen. Tésitét bő, felhajtott gallérú barátcsuha takarja, keskeny övvel leszorítva. Meztelen jobb-lába kilátszik a csuha alól. Imára kulcsolt kezei között hosszúszerű liliom. Előtte a földön széles

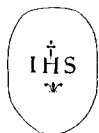
karimájú kalapja és hosszú botja hever. Jézus alakjának megmintázása feltűnően naturalisztikus. Erőtelen férfitest. Haja szép fűrtökben omlik vállaira. Jobbra hajtott glóriás fejét töviskoszorú köríti. Fájdalmait csak a test izmainak összehúzódása árulja el, míg nemesmetszésű arczán a kimerülés nyomai. Erről tanuskodnak a lezárt szempillák és a félig nyitott ajkak is. A nyílt, magas homlokon fenséges nyugalom honol. Szelid arczán a bűn nélküli áldozat megadása tükröződik. A keresztfelső része kicsiny, még akkora sem, melyre a két durva nagy szeggel felszegezett, felkonkorodó I. N. R. I. feliratú szalag elférjen. Annál hosszabb, erősebb keresztfája. Gyalulatlan, ácsfaragású széles gerenda. A keresztfalról

¹ Arch. Ért. 1911. 107–115. 299. 376, 380, 383.

Roth Viktor: Geschichte des deutschen Kunstgewerbes in Siebenbürgen. Strassburg, 1908. 130–137.

gerendával, jobbról czövekkel van a földbe erősítve. A szent testet négy durva nagy szeg tartja. Kettő a tenyerekbe van, mitől ezek dagadtak s több sugárban foly a sebekből a vér; kettő a lábfejen közel egymáshoz. A balláb kissé a jobb alá csuszott. Az altestén lévő lepel erősen ránczolt, jobboldalra bogozott, függő végekkel.

E jelenetnek háttere elmosódott, de pompás részletű tájkép. Távoli nagy hegyek alatt fekvő soktornyos, palotás, nagy város. Középtere síklós hegyek közti völgyet tüntet fel, ritka fű és bogáncscsoportokkal, majd egy kis elővárat. Előtere sziklás, rögös, viharvert, száraz ággal teljes girbe-görbe ifjú, vén fákkal, bokrokkal, közte fücsoportokkal. A táj ege borús. Viharzó gomolygó felhőket mutat. A szögleteiben erősebb domború felhők közül a nap tűnik elő, öt hosszú sugárral egyenesen a szent testre; a naparcban a Szentléleknek repülő galamb képe van erősen domborúan megmintázva. A táj középterében váltakozva egyenes és lángos sugaraktól körülvelt álló ovális medaillonban Krisztus monogramja van domborúan kivésve; alatta három szöggel.

A másik oldalon szintén ovális, de sima keretű álló medaillon van domborúan kiverve, melynek kerete magasabb valamivel ponczolt tükrénél. E keretben következő vésett nagy, latin betűs körirat: ✠ LADISLAUS MIKOLA

DE SZAMOSFALVA.

A tükröt a Gyerő nemzetség ismert czimere tölti ki erősen kidomborítva. Renaissance paizs, melynek pereme kissé homorú, szögletei élesen levágottak, oldalai körülbelül közepéig erőteljesen, majd egyenesen le és kivágottak, innen enyhén, szépen görbülő formában indulnak le, hol lekanyarodva alul egy nagy karajt képeznek. A paizskép lebegő, leveles koronából kinövő szarvas, melyet jobbról fogyó félhold, balról hatágú csillag kísér. Nyílt, koronás, szembenéző sisakjának díszje a paizsbeli szarvas kíséretével együtt. Díszes, szép takarók. E czímer szépen domborított, vésett, alapja ponczolt. A sisak szembeforduló, domború, elég széles nyakú. Helyesen ábrázolt és arányú koronája három nagy levelű. A takarók elég szép rajzúak, dúsak, lendületesek. Leszámítva azt a szépség hibát, hogy a sisak szembe, díszje jobbra néz, — igen szép, heraldikus.

A tábla alján, sík bevágáson következő versalis latin betűkkel vésett felírás: S. FRANCISCUS XAVERIUS. S: I.

INDIARIUMNI , JAPONIARIUMI APOSTOLUS CUIUS HO-
[NORI HANC IMAGINEM
ARGENTEA CURAVIT EX VOTO LADISLAUS MIKOLA DE
[SZAMOSFALVA 1700.

Szent Ferencz ballába mögött a szélen kis ovális stancza látszik betűkkel. A művész mesterjegye. Hátlapján fekete

festéssel 2 £ 9¹/₂ Loth kézírás (2 font 9¹/₂ lat) a tárgy súlya. Az egész mű préselve van, azután véséssel, ponczolással.

Nagysága keret nélkül 33 cm. széles, 44 cm. magas. Széles, egyszerű, kívül és belől hullámos szalaggal díszített fekete fa-keretben.

Hann Sebestyén ez esetben is régi minták után dolgozott, de önálló művészi felfogásának erőteljes érvényesítésével. E plaque-tekéhez hasonló tárgyú képeket bőven találunk különösen a cseh énekes könyvekben. Mellékelem Jan Kantor képét az 1572-ben készült jungbunzlani énekes könyvből, mely igen érdekes össze-hasonlításra ad alkalmat. A tárgy tekintetében alig van eltérés, de a művészi felfogás és elrendezés szempontjából Hann mester messze fölébe kerül elődjének, aki ecsettel sem tud akkora hatást elérni, mint Hann a maga ötvös technikájával. Ez az összehasonlítás is eléggé képes igazolni, mily könnyedén bánik anyagával mesterünk, mily művészi feladatokat képes megoldani vésőjével és ponczolásával.

Az emléklapot Mikola László készítette Szt. Ferencz tiszteletére.

42. T. Csepreghy Mihály síremléke 1704.

A jeles professor emlékét igen egyszerű, 200 cm. magas, 80 cm. széles mész-kő örzir. Versalis silatini betűkkel írt legendája:

MONVMENTVM PERENNI MEMORIAE
VIRI DEI PRuDentissimi AC CLARISSimI DomINI MICHAELIS T.
CSEPREGHY CLAVDIOPOLI APVD REF. PublicI PROFESSORIS
MOX ECCLESIASTAE PER 8 ANnos DESIDE
RATISSIMI. NATI 1693. DENATI 1704. DIE 13 APRilIS AETatae
SVAE 41. SVB IPSA VRBIS OBSIDIONE SACRVM.

A képes mező legnagyobb részében üres, felirat vagy díszít-mény eltávolításának nyoma azonban nem fedezhető fel rajta. Felső, kevésbé mélyített harmadában 52×52 négyszögű keret emelkedik ki. Ebben két rózsával tagolt levélfonadék és négy sarkában egy-egy liliomszerű virágdísz.

A címeralak --- már amennyiben annak minősíthető --- pajzs nélkül jelentkezik. Hármás domb középsőjéből növekvő pánczélos kar, kezében nyitott bibliát tart. Ennek lapjain: ZELVS DOMVS TVAE COMEDIT ME Ps. 69. V. 10. — INHABITABit IN ATRIIS TVIS Ps. 65. V. 5.¹

Mint műemlék kevés figyelmet érdemel, habár a kolozsvári temetőben látható egykorú sírköveknél mindenesetre gondosabb

¹ Hivatkozás a zsidó zsoltárok szerint. V. ö. Biblia Sacra Frankfurt 1611. 230/a., 231/b. lap.

munka. Felöttlő benne az egész kőnek mintegy $\frac{2}{3}$ -át elfoglaló üres tér, melynek rendeltetéséről ma már biztos fogalmat nem alkot-hatunk.

A levélkoszorúba helyezett címeralakot csak mint a ref. professzorok általános jelvényét — emblemáját — kell fogadnunk. Majdnem teljesen azonos kivitelben látjuk ezt az 1693-ban elhunyt Pataky István kollegiumi tanár síremlékén is.¹

Magáról Csepreghy Mihályról tudjuk, hogy a hasonló nevű kolozsvári centumvirnak és feleségének, Ágoston Margitnak 1663-ban született fia volt. Bod, Benkő és Szinyei² egyértelműleg mondják a családról, hogy magyarországi eredetű. Nagy Iván Benkő köz-lését veszi át, a család nemességéről azonban felvilágosítást nem ad. Pedig erre már magából a családnévből is lehet következtetni, mert ezen alakjában csak előnév. A család voltaképeni neve Turkovics, ezt rövidített alakban sírkövünk is megőrzi, csakhogy a T. betűt a családnév elé helyezi.

Csepreghy tanulmányait Kolozsvárt végezte, majd 1686-ban beiratkozott a franekeri egyetem magyar hallgatói közé. Innen 1690-ben tért haza s a következő évben választották meg a kolozsvári kollegiumban philosophia és keleti nyelvek tanárává. Tanári működéséről jelentősebb emlék nem maradt fenn. Irodalmi munkái közül négyet ismerünk: De Sacramentum Foederis, Theses de Cantio Mosis címűeket és két halotti beszédet.³ Ez utóbbiak egyike Tótfalusi Kis Miklósról szól, a kinek életében — Bethlen Miklós szerint — üldözője volt.

Tanársága idejére esik (1692 márcz. 8.) házassága Sámsondi Máriával, a ki boldog családi élettel s hat gyermekkel ajándékozta meg. Ezek, az elsőszülött Annát kivéve, a ki korán elhalt, mind zsenge gyermekkorban állták körül ravatalát. Felnevelésük súlyos gondként nehezedett özvegyének vállára.⁴

1695-ben a kolozsvári egyházközség papjául választották. Ezen tisztét haláláig viselte. A síremlék azon állítása, hogy halála-kor Kolozsvár ostrom alatt volt, kissé túlzott. Mindössze Csáky László lovas kuruczai nyugtalanították a német őrséget befogadott várat és gyujtogatták a kültelkeket. A komoly ostrom csak szept. 24-én kezdődött.⁵

Egyébként e tényeket illetőleg szemtanura is hivatkozhatunk.

¹ Erdélyi Múzeum 1911. évf. 393.

² *Bod*: Magy. Athenas. 310, *Benkő*: Transsilvania. II. 420. *Szinyei*: Magyar írók élete és munkái II. 283.

³ Dr *Török* István: A kolozsvári ev. ref. kollegium tört. I. 96—98.

⁴ Halálakor Rebeka, Mihály, Ferencz, Péter és Mózes nevű gyermekek voltak életben. Közülük a legidősebb sem haladhatta meg a 10. évet. L. temetési emléklapját. Irodalomtört. Közl. 1895. évf. 89—91.

⁵ *Kelemen* Lajos: Kolozsvár és a Bethlen-bástya. Magyar Hírlap 1901 márcz. 28., 29.

Wass György írja naplójában 1704 ápr. 13-ról: „Délben két s három óra között újabban meggyújtották Monostor felől való hostátot és nagy szél lévén, nagyobbára mind elégett. De a ki megmaradt is este, ismét meggyújtották renddel és összeégették, úgy hogy tiz vagy tizenkét ház alig maradt meg, sőt a házaknak fedeleket elhányván, az olyanokban is sok megégett. Azon éjjel újabban is Hidelvét is meggyújtván, harmada alig maradt meg, de már azoknak is fedeleket elhányták, soknak derekait is elhányták s tüzesen kihordották. *Eodem itt való buzgó s áhítatos lelkű Csepregi Mihály nevű praedicatorunk hosszu betegség után délben 1 órakor megholt,* kinek halálán nem keveset szomorkodtanak.“

Ötöd napról való feljegyzéseiben pedig a temetésről emlékezik meg, egyben a tetem elhelyezését is pontosan megjelöli: „17. Aprilis. Mutogatták magokat a kuruczok, de semmi kárt nem tettek. *Eodem temettük el a szegény Csepregi uramat a templom collegium felől való porticusában az ajtón túl a collegium tékája felől.*“¹

A síremlék tehát eredeti elhelyezésében találtatott fel és ma a Régiségtár őrzi.

43. Szathmári Pap János czimere 1707.

A kolozsvári ref. egyház egykori papja és gondnoka emlékére egyszerű bár, de heraldikus, szép, gondos kidolgozású czímer készült barna selyemre, olajfestékkel. Sajnos, nagyon meg van rongálódva, úgyannyira, hogy alig-alig vehető vizsgálat alá.

Csücskös talpú kék pajzsban, zöld téren ágaskodó oroszlán, jobbában egyenes kardot tart, szembe fordult nyílt, koronás sisakjának dísze a pajzsbeli oroszlán növekedőleg. Takarók: kék-arany, vörös arany (?).

A czímert ovális kék mondatszallag köríti a következő sárga betűs körirattal:

Insignia generosi, et admodum R(evere)ndi ac clariss(ími) D(omini) Johannis Pap Szathmári (Eccl(esi)a R(eformati) Claudio-p(oli) Pastoris Disertis nec non eiusdem Eccl(esi)ae Curatoris Dexterimi. Obiit die 30. N(ovem)bris A(nn)o 1707. Aet(ate) suae A(nn)o 49.

Természetesen ezt is, a czímeres emlékekben oly gazdag farkas-utczai ref. templom őrzi.

Sándor Imre.

¹ Monumenta Hungariae Historica. Scriptores XXXV. 399. 400.

A bernáthfalvi Bernáth család biharmegyei ága.

(Első közlemény.)

A bernáthfalvi Bernáth család törzsökös Abauj-Torna vármegyei család, amelynek Bernáthfalva nevű községe a családtól vette nevét, viszont a család ettől előnevét.

A család *Vidtől* származik.¹ A családra nézve a XVI. századtól kezdve vannak okleveleink.

I. Ferdinándtól 1563-ban Bernáth András fiai: Bereczk, János, István és Lukács új adományt nyertek Bernáthfalvára, melynek már őseik is békés birtokában voltak és új czímert, mely kék paizsban, emberi láb veres nadrágban, rövid, sárga, lehajtott szárú csizmában, elülről térden felül, arany markotalú görbe karddal átütve. Sisakdísz veres mezű, czölöpösen helyezett hajtott kar, markában rövid egyenes pallost tart. Takarók veres-ezüst, kék-arany.

Az adományozottak atyja Bernáth Andrástól és testvére Ferencztől származott és szaporodott el a család Bereg, Bihar, Borsod, Heves, Nyitra, Pest, Szabolcs, Szatmár, Ung, Vas és Zalamegyében.²

1803-ban csupán Zemplénmegyében birtokos a család Zombor mezőváros, Barancs, Dévidvágás, Gercsek, Kelecsény, Lasztoz, Pelejthe, Puczák, Szilvásujfalu, Szerkocz, Sztankocz és Sztürnyeg helyiségekben és pusztákon.³ Ezenkívül Kasuhban, a hol 1764-ben Bernáth János építtette a családi kastélyt, továbbá Magyar-Jesztreben (ma Magyarasas), a hol az ősi kuria ma is a Bernáth Győző tulajdonában van.

A család tagjai közül századokon át sok magas állású hivatalnok került ki:

Ferencz fia *Bernáth* 1537-ben a Nográdmegyei Bujak vára parancsnoka, mint ilyen Palocz magvaszakadtán kapta Szapolyaitól Szücsi helyiséget.

János (1672—1723) Zemplénmegye követe II. Rákóczi Ferencznél, ennek fia *János* az ágostai ev. egyházkerület főgondnoka, 1733-ban ennek fia *József* udvari tanácsos, a hétszemélyes tábla ülnöke (1787—1803),

Ferencz Zemplén megye másod alispánja (1785—1790),

László Zemplén megye főjegyzője (1795),

Zsigmond Ungmegye követe 1825-ben, 1848-ban főispánja, 1865—1868-ki magyar országgyűlés korelnöke,

Elemér a debreczeni kir. ítélőtábla elnöke volt (1898—1905) és voltak még többen, akiknek neve megérdemli, hogy nemcsak a család szűkebb körében maradjon fenn.

Nem célom az egész család történetének megírása, ehhez

¹ Csoma I. Abauj-Torna megye nemes családjai V. oldal.

² Csoma J. id. m. 103. oldal.

³ Nagy Iván: Magyarország családjai I. kötet.

adataim hiányzanak, csak a biharmegyei ág szereplését ismertetem, a melynek több tagja az 1848/49-iki szabadságharcunkban tevékeny részt vett. Méltó, hogy az utódok róluk megemlékezzenek.

Nagy Iván alapvető munkájában ennek az ágnek leszármaztatása téves.

Csoma József idézett munkájában a leszármazás az új adományt nyert ősöktől a mai napig le van vezetve, azonban a biharmegyei ágra nézve hiányos. Így vette onnan át Kempelen Béla is a Magyarország Nemes Családjai című művébe. Ezért is szükséges ezen ág hiteles leszármazásának megállapítása.

A biharmegyei ág megalapítása.

Bernáthfalvi Bernáth Lászlónak, Zemplén megye volt főjegyzőjének öt fia volt: Pál, László, Zsigmond, Gedeon és Gábor.

Bernáth László főjegyzőt 1795 ben Bernáth Ferencz alispán unokatestvérével, Szirmay Antal consiliarius a tiszáninneri kerületi tábla elnökével és még több zempléni tisztviselővel és táblabíróval együtt, azért, mert egy ebéden Kosciusko egészségére poharat koczintottak, hűtlenségi perrel állásától megfosztották.¹ Ez is egy olyan adat, a mely a szabadságtörekvésekkel való rokonszenvét bizonyítja.

A biharmegyei ág megalapítója Bernáth Lászlónak második nejétől, tolcsvai Bónis Zsófiától Magyar Jesztreben, a jelenleg Bernáth Győző tulajdonát képező kúriában 1768-ban született fia Gedeon.

Gedeon a biharmegyei Érmihályfalvára költözött, a hol birtoka volt, e községen kívül Biharmegyében még Hosszu és Monostorpályiban, a fehértói pusztán, Érköbölkuton, Érolasziban, Les közepesen, Fekete-erdőn, Ér-semjénben, Gálospetriben, Szabolcsmegyében Szentgyörgyábrányban a Bernáth részen birt összesen több mint 12000 hold földdel, Debreczenben is voltak házai és más ingatlanai.

Neje boronkai és nezettei Boronkay László leánya Anna-Mária volt, kivel Érköbölkuton 1790. május 12-én tartotta fényes esküvőjét.

Nejével együtt építették Érmihályfalván azt a szép Manzardtetős úri lakot, a mely ma a Bujanovich családé, s ők ültették annak parkját, mely Biharmegyében egyike a legszebbeknek.

Nejével boldog családi életet éltek, a nagy vagyont szerzéseikkel még gyarapították is. Gyermekeik voltak: *Lajos, Teréz, József, Gedeon és Vincze*.

Mint családi hagyomány maradt fenn, hogy a Martinovits társaságnak Bernáth Gedeon is tagja volt, a társaság összejövetelét gyakran tartotta az ő udvarházában is, hogy az ő inasa lett volna a Martinovitsék árulója, azonban gazdáját megkímélte és

¹ Szirmay Antal consiliarius önéletrajza I. Pesti Napló 1911. évi 61. sz.

megkimélték a társai is, ezért nem szerepelt a híres Martinoviits-féle hütlenségi perben. Érmihályfalván még talán ma is megvan az a nagy kerek asztal, a melynek lyukas lábában a Kátét és a többi iratokat tartották.

Bernáth Gedeon és neje Érmihályfalván haltak meg és az ottani ev. ref. templom alatti családi sírboltban pihennek. Elhalálozási idejük, miután az e korra vonatkozó anyakönyvek elégték, már nem állapítható meg.

Bernáth Lajos.

Gyermekeik közül *Lajos* Érmihályfalván 1791-ben született. Testvéreivel való osztály folytán a Hosszu és monostorpályii birtok, a fehértői pusztá, valamint Debreczenben ház és ingallan jutott neki. Idős korában vette el Simon Zsófiát, kitől gyermekei Ida, Luis, István és Mária.

Bernáth Lajos mint a debreczeni ev. ref. egyházkerület tanácsbírája az egyházi életben és a vármegyei életben vett részt, de ott is inkább a conservatív, mint a liberális iránynak volt híve. Idősebb ember is lévén, a szabadságharcban nem vett részt, azonban a mikor testvérei: József és Gedeon a szabadságharc alatti tevékenységükért fogságba jutottak, mindent megtett értük, a mit jó testvér tehet, hogy helyzetükön segítsen. Nagyváradon Paskieviits herczegnél tisztelgett s felhasználva Gedeon testvéreinek azon tényét, hogy több orosz és osztrák tisztet mentett meg a nemzetőrök felkonczolásától, kieszközölte a Gedeon szabadonbocsátását. Köztisztletben halt meg hosszupályii kuriájában 1862-ben.

Bernáth Teréz Vay Istvánné.

Bernáth Teréz luskodi és vajai Vay István hitvese volt. Gróf Vay Sándor műveiben gyakran emlékezik meg arról, hogy mily kitűnő gazdasszony volt. Meghalt 1835-ben, a Vay családnak a vajai ev. ref. templom alatti régi sírbolijában van eltemetve.

Bernáth József.

Bernáth József Érmihályfalván 1801 márczius 29-én született. A debreczeni és sárospataki ev. ref. kollegiumoknak volt kitűnő tanulója, majd Pesten nyert ügyvédi oklevelet. Onnan megyéjébe visszatérvén, eleinte tiszteletbeli, majd valóságos szolgabírónak választották. 1837—1841-ig az érmelléki járás főszolgabírája. 1839-ben Hodossy Miklóssal, majd Beöthy Ödönnel Biharmegye követe a pozsonyi országgyűlésen. Egyben az érmelléki ev. ref. egyházkerület állandó világi tanácsbírája. 1841—1845-ig Biharvármegye másodalispánja. 1848—49-ben az érmelléki járás országgyűlési képviselője és népfelkelési kormánybiztos. 1850—1852-ig Pesten, majd Józsefstadtban államfogyó. A fogságból betegén térvén haza,

először 1857-ben, másodszer 1860. évi márczius 14-én érte szél-ütés s ez ki is oltá nemes életét.

Bernáth József tipikus képviselője volt korának, annak a hazaszeretettől izzó és haladás vágygyal telt kornak, a melynek liberális nemesi jogaitak önként terjesztették ki a jobbagyra.

Közpályájának elején Beöthy Ödönnel és Tisza Lajossal egy úton haladtak, a legjobb baráti viszonyban vannak, s mig ez Beöthy Ödönnel szemben mindvégig megmarad, Tisza Lajostól útjaik elválának.

Beöthy nemes gondolkozásának megvilágítására ide iktatom követté való megválasztásakor írt levelét:

Biharmegye Országgyűlési Követének Tekintetes Bernáth József úrnak Pozsonyban.

Várad, August 3-án 1839.

Kedves Barátom!

Elválasztásom megtörtént. Kettő állunk azon szűk körben, hol a barátságos indulat, jó egyetértés, kölcsönös bizodalom annyira megkivántatik, nem csak a közdolgok sikeresebb előmozdítása tekintetéből, de azért is, mivel honosinktól, rokoninktól távol, egyedül egymásba találhatjuk mind ezen visszasságnak azon tuskös pályán némü potlékát. Mi engem illet, tudom alkalmat nem fogok soha nyujtani sem arra, hogy ne létesüljön — létesülvén pedig, még inkább nem a megbomlásra.

Én a multból semmit sem viszek magammal, előttem egyedül egy szép jövődő mutatkozik, mely vigan foglalja el keblemet és ennyit várok Tőled is. Én kedden azaz 6-án reggel indulok és pénteken ott szándékozom lenni; ha ezen levelem addig kezedbe jön, kérlek takarítsd ki szállásom. Hosszasabban nem írhatok, indulóba lévén, áldjon meg az ég addig is, mig láthatlak.

Beöthy Ödön, s. k.¹

Ekkor még Tisza Lajossal is a legjobb viszonyban vannak, fia Bernáth Kálmán Geszten a Tisza fiukkal együtt tanul és a közügyekben is együtt járnak el, a mi az alábbi levélből kitűnik:

Tekintetes Nemes és Vitézlő Bernáthfalvi Bernáth József úrnak Tettes Ns Bihar vármegye főszolgabirájának és országgyűlési követének Budán át *Posonban*.

Geszt, August 7-kén 1839.

Édes Jósím!

Az új követ választás végbe ment, következményét eddig bizonyosan tudni fogod, sőt már követ társaddal találkozhattál is. Igen kedvesen vett leveledre rövideden válaszolom: én nem vádoltalak s

¹ Eredetije Bernáth József szépunokájánál Szunyogh Barnabás szolgabírónál Székelyhidon.

nem is vadollak, sem benned nem kételkedtem s nem is kételkedek, mit az idő folyama tisztán bé bizonyítand; bár mások előtt a külszin ellened áll. Szeretett barátimmal kedves testvéreiddel nem találkozhattam, mivel szegény Gidát napája¹ és hitvese veszedelmes betegsége Dadán tartotta, egyedül csak kedves Druzsám² jött be hozzám egy estvére Váradra s akkor is betegen. Ketten abban állapotunk meg: követi pályádat folytatd s lemondásod által ne hozd a megyét újabb zavarba s költségbe. Meggyőződésemet tartja, semmi okod kedvetlenkedni nem lesz, mert önnön érdeke, sőt érdekek kívánja a veled s általad kedves testvéreiddel barátságos egyetértés megnyerését s erősítését. Az Érmelléken már a tisztválasztás megtörtént, de neked csak a második szerepet s azt is csak feltételesen osztották. Elég ennyit erről, írja meg más a híreket. Kedves Kálmánod jól van, testi s lelki képen fejlődik, de mind az ő, mind kedves fiaim haladásában kedvetlen akadály támadt, mert szegény Szőnyi barátom két hét oltá már veszedelmesen beteg. Váradon fekszik orvosi felvigyázás alatt. Talán csak megment a mindenható és Starovesky barátom elvesztésétől, a mi reám nézve kipotolhatatlan keserves csapás lenne! Látod! mennyi kedvetlenséggel s rettegéssel kell az életen keresztül küzdeni.

Az Isten áldjon meg édes Jóság! köszöntsd a rólam jól emlékezőket, s ha jól folynak dolgaid, emlékezz meg változhatatlan igaz barátodról

*Tisza Lajos, s. k.*³

Később Biharmegye is két pártra oszlik, a conservatívok vezére Tisza Lajos, a liberálisoké Beöthy Ödön. Bernáth József a Beöthy pártnak egyik erős oszlopa, Beöthyvel együtt követ, majd mig Beöthy a megye első, ő másod alispánja, méltó tisztviselőtársa és helyettese Beöthynek, a kivel a megyei közigazgatást és igazságszolgáltatást egészen újjászervezték.

Elkövetkezik az 1845. évi január hó 24-iki új tisztviselő választás, melynél Beöthy nem jelöltetvén, helyette Papszász Lajossal szemben Bernáth József, az első alispán jelölt, mind a két párt nagyon erős és élet halál harcot vív, Bihar viszhangzik az egykorú kortes nótától:

Kortes dal.

ad notam: Az alföldön stb.

Elhullott már a nefelejts virága,
Csak zöld ága maradt még fennt magába,
Gyere pajtás tüzzünk egyet mellünkre
Hogy alispánunk Bernáth lesz — jelelje.

¹ Tolesvai Bónis Sámuelné sz. vargyasi Dániel Borbára.

² Bernáth Lajos Hosszupályiból.

³ Eredetije Szunyoghy Barnabásnál.

Nem kell nekünk a fehér tollas kalap,
Mert rajta egy igaz hazafi sem kap.
Papszász Lajos mi jót tett még Biharba,
A mért magát alispánnak tolatja.

Érdem és sziv kell nekünk alispánba,
Ezt találjuk egyedül csak *Bernáthba*.
Papszász Lajos alattomos uton jár,
S a nagy urnak bosszujától sokat vár.

Azért ki a honját hiven szereti,
Őrizkedjék pártjába őgyeledni,
S minden honfi nagy hangon ezt kiáltsa
Éljen *Bernáth* Biharnek alispánja.

Az erőszakosan keresztül vitt választáson a liberalisok legyőzettek és Bernáth József is a választáson elbukván, közhivatal nélkül maradt.

Az erőszakosságok miatt a szabadelvűpárt felségfolyamodvánnyal élt, az erre érkezett válasz leiratot tárgyalta Biharmegye az 1845. évi december 18-án megkezdett és híressé vált véres gyűlésén. Bernáth Józsefet már a gyűlés elején széksértési kereset alá akarták vonni, a mitől a conservativok csak az ellenzék élénk tiltakozására állottak el. Látva azonban, hogy a szabadelvűek többségben vannak, hajdukkal fegyverrel verették ki, a kik többek között Bernáth Józsefet is megsebesítették.¹ A vérengzésnek csak a katonaság megjelenése vetett véget. Másnap, a midőn az előző napon történt véres összeütközés miatt Bernáth József megbotránkozásának akart kifejezést adni, az elnöklő Tisza Lajos vonta meg tőle a szót: „Táblabíró úr előadása elkeseredett szívének és sértett önérzetének szüleménye.”

Bernáth József ekkép a közhivatalból kimaradván, visszavonult érmihályfalvi birtokára gazdálkodni, de azért a megyében az ellenzéki küzdelmet nem adta fel, sőt mint annak egyik fő embere arra irányítólag hatott, ezért intézte hazánk nagy vértanúja, első miniszterelnöke hozzá a következő levelet:

Tekintetes Bernáth József táblabíró úrnak L. h. *Mihályfalva*
(Biharmegye.)

Tekintetes Ur!

A Tisza párt azon terve, miszerint Papszász L. Követ urat, az adminisztratori tárgyban adott szavazatáért visszahívni törekszik, a törvényhozási ellenzék igen nagy veszteséggel lenne egybe kötve, mert vagy kénytelen lenne Papszász L. úr követi pályáról lelépni, s

¹ Hegyesi Márton: Biharmegye 1848—49-ben 25. oldal.

akkor azon vád alatt állana a bihari ellenzék, hogy saját elveinek szószólóját esni hagyta, vagy a Reviczky befolyása és elvbeli tulnyomósága alatt maradhatna itt, mi szavazatainknak pótolhatatlan kevesbedését vonná maga után. Ezt azonban egyedül abban az esetben véljük megtörténhetőknek, ha a bihari ellenzék (azon álfogalomból, hogy Papszász urat némi talán igazságos bosszu hajlamában) hanyagsága és közönyös neutralitása által bukni hagyná. Minek okáért a tekintetes urat mint kinek befolyása és népszerűsége a bihari kérdésekre sokoldalulag hat, tisztelettel és őszinte hittel kérem fel, méltóztassék minden erejét és hatáskörét arra irányzani, hogy bihari pártfeleink a személyes érdekek és éleskedő viszonyok háttérbe tételével, egyesülve és kezet fogva Papszász úrnak említett szavazatát pártolják, magukévá tegyék s őt követi állásában, az ellene törekvők irányában védjék és megtartsák. Nézeteimet, nézeteinket, hazafiui érzelmébe, megfontoló bölcsességébe és osztozó részvételébe ajánlva, őszinte tisztelettel maradtam a tekintetes úr alázatos szolgálja

Pozsony decemb. 31. 1847.

G. Battyán Lajos s. k.¹

v. e.

Folyt a megyei küzdelem mindaddig, míg 1848 márczius idusa meghozta az új Magyarország megszületését. Csodálatos Biharmegye magatartása 1848. évi márczius 15-ike előtt a conservativ és liberalis párt élet-halál harcot vívott s márczius 15-ike után a megyének minden fia egy akarattal küzd a szabadságért, s elfeledve minden régi sérelem, — a haza minden előtt.

Dr. Barabásy István.

Fáji János naplójának családtörténeti adatai.

(Hetedik és befejező közlemény.)

- Tót István öesk. *Jásfalvi*² Annával (T. Jásfalvi uram leányával) 1736. XI. 21. Borberek. (236. l.) — Istvánné, özv., I. Szabó I. István. — Mihályné, böszörményi, (szül. felvinczi Pap Judit) eltem. 1753. VII. 20. Alvincz. (A második temető pap Keszeg Imre volt. 318. l.) — I. Sámuel, magyar borosbocsárdi, öesk. makó-vásárhelyi Nagy alias *Nágott* Borbálával 1756. II. 17. Alvincz. (328. l.) — II. Sámuel (István fia) ker. 1738. II. 22. Borberek. (237. l.)
- Török Mihályné (szül. Nagy T. Mária) eltem. 1741. III. 11. Borberek. (266. l.)
- Trintsini* Sára I. *Biró* Józsefné.

¹ Eredetije Szunyoghy Barnabásnál.

² Az eredetiben Jásfalvi van.

- Tsapai* János (szászvárosi lakós) öesk. özv. *Melitze* I. Jánosnéval (szül. *Kolosi* Zsuzsánna) 1751. XII. 30. Alvincz. (34. I.)
- Tsatlós* Judit („providus Ts. Mihálynak a bolgárok között szolgált hajadon leánya“) eltem. 1747. XII. 23. Alvincz. (290. I.)
- Tsernátfalusi* Ádámné (szül. *Fodor* Mária) eltem. 1755. IV. 21. Borberek. (Második temető pap Ajtai Mihály. — 326 I.) — Mihály eltem. 1753. III. 19. Borberek. (Második temető pap Keszeg Imre. — 318. I.)
- Tsernátoni* Zsófia I. *Jablontzai* I. Mihályné.
- Tsiki* Dávidné, özv. (szül. *Paura* Judith.) öreg unitárius vallású asszony eltem. 1751. V. 23. Alvincz. (310. I.)
- Tsiszár* Dániel öccse eltem. 1737. IV. 13. Alvincz. (232. I.)
- Tsóriai* Dániel (I. István fia) ker. 1739. VIII. 31. Alvincz. (260. I.) — II. István (I. István fia) ker. 1743. IV. 14. Alvincz. (274. I.)
- Ugrai* I. Borbála (U. II. Mihály leánya) ker. 1745. IV. 26. (280. I.); eltem. 1746. VIII. 16. Alvincz. (284. I.) — II. Borbála (II. Mihály leánya) ker. 1751. I. 26. Alvincz. (309. I.) — Erzsébet (II. Mihály leánya) ker. 1754. VII. 14. Alvincz. (324. I.) — II. Mihály öesk. *Batzoni* Borbálával 1739. XI. 30. Alvincz. (261. I.) — III. Mihály (I. Mihály fia) ker. 1736. VIII. 26. Alvincz. (228. I.) — Sámuel (II. Mihály fia) ker. 1740. X. 4.; † X. 4. Alvincz. (264. I.) — Zsuzsánna (II. Mihály leánya) ker. 1742. IV. 3. Alvincz. (269. I.)
- Ujlaki* Erzsébet „I. báró Intzédy Gergelyné fő leányszolgálója, nemes U. E. 28 esztendő hajadon leánya“ eltem. 1753. X. 21. Alvincz. (Második temető pap Keszeg Imre, a harmadik Pétsi Simon, udvari nevelő. — 319–320. I.)
- Újvári* Éva I. *Váradí* Lajos.
- Ungvári* Jánosné (szül. vásárhelyi *Baba* Klára) eltem. 1749. IV. 1. Zalatna (209. I.)¹
- Vágott* Anna (I. György leánya) ker. 1746. IV. 22. Alvincz. (283. I.) — alias *Nagy* Borbála, makóvásárhelyi (I. György leánya) ker. 1739. II. 9. Alvincz. (250. I.) L. Tót I. borosbocsárdi.² — Éva (I. György leánya) ker. 1751. XII. 23. Alvincz. (311. I.) — I. György öesk. *Jablontzai* Erzsébettel 1737. VII. 2. Alvincz. (234. I.) — II. György (I. György fia) ker. 1743. X. 20. Alvincz. (294. I.) — Klára (I. György leánya) ker. 1754. VIII. 11. Alvincz. (324. I.)
- Vajainé*, özv., (néhai tiszteletes Vajai uram özvegye) I. Miskóltzi IV. József.
- Váradí* Ferenczné, özv., eltem. 1749. II. 14. Alvincz. (298. I.) —

¹ E feljegyzést közöltem már egyszer, még pedig az „Abrudbánya és Vidéke“ 1911. évf. 6. sz.-ban.

² Először tisztán a Vágott név fordul elő s csak az utolsó adatnál találjuk a Nagy nevet a makóvásárhelyi előnévvel együtt.

- Lajos öesk. *Újvári* Évával 1739. IV. 8. Borberek. (258. I.) — Lajosné (szül. *Újvári* Éva) eltem. 1741. III. 10. Borberek. (266. I.)
- Várfalvi* Andrásné (N. Mihály fiacskája) eltem. 1738. III. 16. Alvincz. (238. I.) — Mihály † 1738. III. 22.; eltem. III. 23. Alvincz. (238. I.) L. Várfalvi András.¹ — Mihályné eltem. 1738. III. 6. Alvincz. (237. I.) — Sára I. *Talavala* Péter.
- Vásárhályi* Ádám (István egyházi szép jeles fiacskája) eltem. 1750. VI. 3. Alvincz. (305. I.) — Mária I. *Istvánffi* Pál, kibédi.
- Veresmarti* Zsuzsánna I. özv. *Szász* Mártonné.
- Vintzi* József öesk. *Apáti* I. Évával (A Sámuel leányával) 1744. II. 4. Alvincz. (278. I.)
- Virág* alias *Flóra* Miklós † 1739. IV. 2.; eltem. IV. 3. Alvincz. (257—258. I.)² — Péter öesk. *Sárközi* Katával 1737. XI. 18. Alvincz. (235. I.); özv., öesk. özv. *Szabó* Andrásnéval (szül. *Posgai* Erzsébet) 1739. II. 19. Alvincz. (257. I.)
- Vizkeleti* Dániel eltem. 1753. VIII. 6. Alvincz. (319. I.)
- Weres* Péter eltem. 1742. XII. 11. Alvincz. (271. I.)
- Wesselényi* István, [hadadi] báró, [† 1734. IV. 27., Kolozsvár, koporsóba tétel V. 3. sz. o.] eltem. VIII. [22. Zsibó]. (209. I.)³ — Istvánné, [özv., hadadi] báró, szül. [Iosonczy báró] *Párfy* [Kata † 1734. VIII. 12. Kékes, koporsóbatétel VIII. 15., ... VIII. [22. Zsibó.] (209. I.)
- Zeyk* Miklós említették 1746. X. 23. (274. I.)
- Zilahi* István (Péter fia) ker. 1742. I. 30. Borberek. (269. I.)
- Zöld* Ádám (I. László fia) ker. 1753. XI. 11. Alvincz. (320. I.) — Erzsébet (I. László leánya) ker. 1740. V. 27. Alvincz. (263. I.) — Ferencz felserdült ifjú eltem. 1743. III. 4. Alvincz. (274. I.) — József (I. László fia) ker. 1742. VIII. 12. (271. I.); és II. László (I. Lászlónak „azon egy koporsóba helyezett nagyobb és csecsemő fia”) eltem. 1751. I. 20. Alvincz. (309. I.) — I. László öesk. *Kőszegi* Krisztinával 1739. IV. 14. Alvincz. (258. I.) — II. László (I. László fia) ker. 1750. IX. 24. Alvincz. (307. I.) — Mártonné, özv., eltem. 1741. III. 23. Alvincz. (267. I.)
- Zöldi* II. László (I. László fia) ker. 1747. VII. 23. Alvincz. (227. I.) — Sámuel öesk. *Szathmári* Évával 1746. XII. 5. Alvincz. (284. I.)

Ferenczi Sándor.

¹ Tulajdon költségén temettette el Fáj.

² Virág alias Flóra Miklós haláláról a következőket jegyezte fel Fáj: „1. Aprilis. Virág alias Flóra Miklós nevű ifjú legény keserves áprilist jára, mert reggel ágyában fekiüvén s mélyen aluván, Kolosí József nevű gyilkostól, kívül az előtt való étszaka mind virradtig részegeskedett, halálosan meglöveték. ki is mintegy 24 óráig kinlódván, meghala.”

³ Wesselényi halálának, stb. Fáj jegyzetét kiegészítő adatait dr. *Ferenczi* Miklós értekezéséből Egy erdélyi főúri temetés a XVIII. században. (Erd. Múz. Egyesület V. 1919. vándorgyűlésének emlékkönyve 27—33. l.) vettem át.

Családtörténeti adatok.

a S. Gyulai család levéltárából.

(Hatodik közlemény.)

Rácz. Néh. nak Dindár Juliától való leánya Zsófia
1792-ben. O. sz. 281. — József és neje Macskási Terézia 1821-ben.
O. sz. 720, 721, 722.

Rácz (galgói)

János	}	Judit, oláh-kocsárdi Gyulai Mihályné
oroszfáji Mikó		Péter, kinek neje
Erzsébet		Torma Ilona

József	István	Antal	Mária	Borbála	Kata
	Szaniszlai	Kornis Éva	tolcsvai		Nemes
	Éva	a Péteré	Kászoni Sándor		György

O. sz. Kf. 12.

Ráczky Anna és Kösz (Keszi) Antal mint testvérek említve
1827-ben. O. sz. 779. — Ferencznek Holzen Annától való leánya
Anna, Mária, Erzsébet, Kata kereszteltetett Pesten 1809. XII. 5-én,
r. kath. O. sz. 544.

Radák, báró

Ádám	}	István	}	Ádám	}	István
gr. Pekri		gr. Toroczka		br. Kemény		1872. néhai
Terézia		Kata		Druszianna		gr. Rhédei Klára
						1872. néhai

Mária, 1859.	Kata, 1859. 72	Anna, 1859.	Ádám
Bernát Albert	Antos János,	gr. Teleki Domokos	1859.
1859.	1859. 72.	1859.	

O. sz. 1198, 1236. Kf. 13.

Ráday, gróf Pálnak Kajali Klárától való gyermekei: Gedeon
és Eszter gr. Teleki Lászlóné. O. sz. Kf. 13. — Gedeonné gr.
Teleki Borbála. O. sz. Kf. 13.

Ráduly Terézia Józson Ferenczné 1859-ben. O. sz. 1202.

Rákosi Kata Incze Józsefné 1786-ban. O. sz. 332, 686.

Ramonczai Elek és fiai: Elek és Antal 1850-ben. O. sz. 1106.

Rápolti Anna S. Gyulai Antalné, 1776—1796. O. sz. 1077. Kf. 10.

Rápolti (peselneki) Zsigmondné nagy-borosnyói Bartha
Rózália 1832—1835. O. sz. 744, 747, 784, 789, 790, 794—796,
802, 809, 856.

Regelsberg (thürnbergi)

Fülöp	}	József
armalist kap		alezredes, † 1843.
1774. XI. 12-én		

Józsefa	Anna	Alojzia	József	János	Mária	Sarolta
† 1812.	† 1885	† 1797.	tábornok	ezredes	sz. 1810. † 1836.	sz. 1811. † 1880.
Mayerfi	waldau		sz. 1796.	sz. 1804.	br. Augustin	salamonfái
.....	Seidl		† 1861.	† 1870.	Rátky
	Antalné					
			Ferencz	Viktor		Ottó
O. sz. 276,	1256.	Kf. 28	sz. 1838, † 1865.	sz. 1839, † 1870.		sz. 1854, † 1870.

Regis (Regius?) Andrásnak Fabritius Zsófiától (sz. 1657. VIII. 4., † N.-Szebenben 1690. IV. 11.) való fiai: György és Márton. O. sz. 22.

Renner József † Debreczenben 1849. IV. 8.
Zudor Veronika, 1849.

Veronika	Albert	Béla	Otília	Sarolta (Károlina)
sz. 1827.	sz. 1828.	sz. 1829.	sz. 1834.	sz. 1838. IX. 16., kereszt. Kolozsvárt 1838. X. 2. r. kath.
O. sz. 903, 1079, 1098.				

Rettegi Erzsébet Tóth Pálné 1839—40. O. sz. 950.

Révay, báró Lajosné gr. Eszterházi Terézia 1827-ben néhai. O. sz. 778. — Terézia gr. Abensberg (Traun) Károly özvegye 1839-ben. O. sz. 950.

Rhedei, gróf

..... a gubernator	}	} Józefa, † 1813, jegyben volt gr. Eszterházi val 1813-ban gr. Csáky arája

O. sz. 595. — Ferencznek gr. Toldalagi Krisztinától született gyermekei: István, Gábor és Zsófia 1882-ben. O. sz. 1265. Kf. 11. —

Farkas	} Ádám	} Klára br. Radák Istvánné
gr. Teleki Kata		

O. sz. Kf. 13. — Julia bethlenni gr. Bethlen Miklósné. O. sz. Kf. 13. — Mária ifj. zabolai Kún István özvegye 1713-ban. O. sz. 168. — Mária gr. Mikó Imréné. O. sz. Kf. 13. — Zsigmondné br. Wesseleányi Kata 1165-ben. O. sz. 230, 686.

Ribiczei Ádámné váradi Horváth Mária. O. sz. Kf. 13.

Risaneck Antonia Csiki Antalné 1818-ban. O. sz. 688.

Rittern Dánielné Schirmer Sára. O. sz. 22.

Roth né Draut Sára-Regina. O. sz. Kf. 17.

Roth (királyhalmi) Tamásnak Vattay Borbálától született leánya Johanna († 1313. X. 12.) gr. Teleki József (sz. 1740. † 1996. IX. 1.) neje volt. O. sz. Kf. 13.

Roupecz Fanny bölöni Sikó Lajosné 1900-ban. O. sz. 1377.

Römer né Draut Johanna-Friderika. (sz. 1806.)
O. sz. Kf. 17.

Rudnyánszky, báró né br. Kemény Terézia. O. sz. Kf. 11.

Sachs (hartenecki) Danielné Schirmer Kata. O. sz. 22.

Sajgó

Horányi	} Anna, 1760.	} Erzsébet, 1760.	O. sz. 227, 686.

Sajnovics Mátyás, neje horányi Horányi Kata és leánya Erzsébet 1763-ban. O. sz. 227, 686.

Salbeck Jakabné br. Bánffi Polixena. O. sz. Kf. 13.

Sándor Gergelyné Baló Judit 1731-ben, Istvánné Korda Zsuzsa 1891-ben. O. sz. 1343. — Mózesné Palatkai Mária 1815-ben. O. sz. 655. — Pálné Szeredai Ágnes 1777-ben. O. sz. 285, 696.

Sánta né toicsvai Kászoni Róza. O. sz. Kf. 12.

Sarádi Klára alcsernátoni Domokos Istvánné. O. sz. Kf. 14.

Sarkantylus

(András?)

András		és édes testvére szintén		András	
1564, 1590, 1591 néh.				1572—1598	
a) Zalay Krisztina, 1583. néh.				Agárdi Krisztina	
b) Tarczay Margit, 1683, 92.				1570—1580.	
(azután Magyar Istvánné)					
a-tól:		b-től:		Péter	András
András		István		1571, 80.	1579—1596.
1582—1597.		1596, 98.		O. sz. 18, 24.	

S. Gyulai Rikárd.

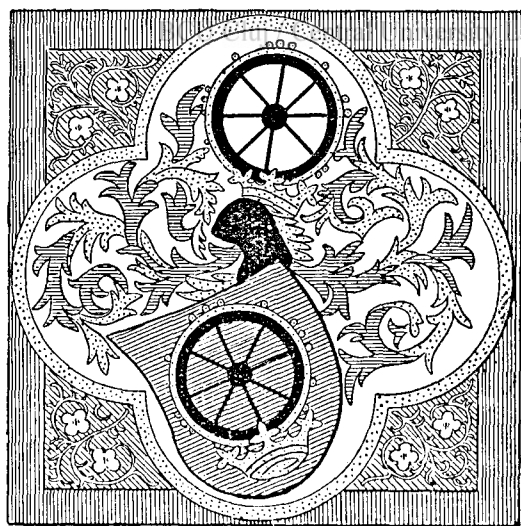
Adattár.

2.

Zsigmond király Káthai Lászlónak és általa rokonainak
czímert adományoz.

Constanz, 1418. januárius 25.

Sigismundus Dei gratia Romanorum (Imperator) semper
augustus ac Hungariae, Dalmatiae, Croatiae etc. (rex) omnibus Christi

fidellibus, tam praesentibus, quam futuris, praesentium notitiam habituris salutem [in eo qui dat] regibus [regnare] et victorioso triumphare. (*kikopva*) quamvis regalis maiestas (uni)versos sibi fideles et dilectos sincere favoribus libenter prosequatur, (*kikopva*) tamen (*kikopva*) quos per fidei et virtutum merita maioribus agnoscere (*kikopva*) laborare non indigne amplioribus dignare gratis et favoribus promovere et gratiarum libertatibus merito insignire, proinde ad uni-

versorum, praesentium pariter et futurorum notitiam harum serie volumus pervenire, quod dilectus *Ladislavus, filius Michaelis de Katha*, aule nostrae juvenis¹ coram nostrae celsitudinis maiestate

¹ Tehát királyi apród volt.

personaliter constitutus propositis et in memoriam (*kiszakadva*) suis fidelibus servitiis et fidelium obsequiorum gratuitis meritis sincerisque complacentiis utique laudedignis et acceptis, quibus ipse sacro diademati ac celsitudini nostrae a diuturnis temporibus, in prosperis nostris agendis et [adversis signanter vero] in Istriae, Lombardiae, Alamaniae, Franciae (*sic*) Kataloniae partibus persona et rebus suis non parcendo indefesse complacere studuit, reddiditque se gratum et acceptum, **arma** seu nobilitatis insignia in praesentium literarum nostrarum capite depicta maiestati nostrae exhibendo ab eadem maiestate nostra celsitudine eadem arma seu nobilitatis insignia sibi et per eum dicto *Michaeli*, filio Martini *Chekekatha* (*kiszakadva*) comiti *de Zolnok* patri nec non Michaeli, Jacobo, Nicolao et Philippo fratribus carnalibus, item David (*sic*) filio Nicolao de eadem Ladislao, filio And(reae) *de Zentmarton Kathyaja* ac Petro filio Nicolai, dicti *Zwnyg*¹ et caeteris fratribus eiusdem, nec non Petro, filio Luce *de Bodugazonkataya* ac Ladislao filio eiusdem, Petro et Georgio (*kiszakadva és kikopva*) [filiis Martini *de Zentlorynzkatha* et alteri] Petro dicto *Geregy* (*sic*)² de eadem [fratribus condivi]sionalibus, ipsorumque [haeredibus] fratribus et consanguineis ac haeredibus et posteritatis universis et conferri humiliter et devote supplicavit. Unde nos praefati Ladislai gratis affectibus intuentes obsequiorum merita, quibus diligentibus studiis ac indefessis, in diversis mundi partibus, praesertim vero in Bozna, in Istria, in Lombardia, in Alamania, Francieque (*sic*) et Aarragonum regni partibus, non sine suae persone gravibus discriminibus et expensarum suarum oneribus hactenus erga nostram claruit maiestatem, cottidieque claret et [in antea] eo quidem studiosus clarere poterit, quo se et suos singularibus [honorum gratiis] sentiet decoratum. Animo deliberato et ex certa nostra scientia *eidem Ladislao ac per eum memoratis Michaeli, filio Martini de Chekekatha comiti de Zolnok patri nec non Michaeli, Jacobo, Nicolao et Philippo fratribus carnalibus, item David, filio Nicolai de eadem, Ladislao filio Andree de Zentmartonkathaya ac Petro, filio Nicolai de Zwnyg (sic) et caeteris fratribus eiusdem, nec non Petro filio Luce (sic) de Bodugazonkathaya ac Ladislao filio eiusdem, Petro et Georgio filiis Martini de Zentlorynzkatha et alteri Petro dicto Geregy de eadem Chekekatha*, cunctisque eorundem fratribus et consanguineis ac haeredibus et successoribus universis ad praefati Ladislai supplicationis instantiam praescripta arma seu nobilitatis insignia hic depicta ac pictoris magisterio distincte descripta virtute praesentium conferimus, imo de habundantiori plenitudine specialis nostrae gratiae ad maiorem eiusdem Ladislai ac aliorum supradictorum nobilitatis gloriam proprio motu concedimus, ac praesentibus elargimur, ut idem Ladislaus et alii supradicti, eorumque haeredes ac quilibet

¹ Lentebb : Zwnyug, tehát : Szunyog.

² Lentebb is lgy : Geregy, tehát : Görög.

ipsorum et posteritas universa nata et nascitura haec arma seu nobilitatis insignia, prout praesentibus litteris circa principium appropriata coloribus diversis inserta pictura denotat et declarat a modo in antea in praeliis hastiludiis, torneamentis et in omni exercitio militari gestare valeat pariter et deferre gaudeat igitur favore regio, ac de tanto munere singularis gratiae antefatus et alii praenotati eorumque posteritates merito exultent, tantoque fideliori studio ad honorem regum eorundem in antea solidetur intentio quanto ampliorem favorem praeventos se conspiciunt munere gratiari. Praesentes autem ad praemissorum memoriam perpetuam cum pendenti secreto nostro regio sigillo, quo ut rex Hungariae utimur, praelibato Ladislao et aliis supradictis duximus concedendas. Datum Constancie (*sic*) in festo conversionis beati Pauli apostoli *anno Domini millessimoquadringentesimo decimo octavo*, regnorum nostrorum anno Hungariae etc. tricesimo primo, Romanorum vero octavo.

[Rajta Zsigmond királynak viaszkfészekbe öntött és teljesen ép, pirosba nyomtatott függő pecsétje, melynek perigráfiája is olvasható. Az eredeti címeres levélnek beírott szövege vastag hártván, mely erősen avult bár, de legnagyobb részében épen maradt, 2828 □ cm., vagyis a hártvának szövegezett mérete 43×59,5 cm. — Ezidőszerint *Batta Sándor* m. kir. gazd. intéző úr birtokában, Mezőhegyesen.]

Dongó Gyárfás Géza.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

3.

Récsei Boér Sámuel temetésén jelenvoltak névsora és a temetési szertartás rövid leírása.

Helynélkül. (Sárd), 1752. junius 2.

Néhai tekintetes ur, Récsei Sámuel ur eltakarittatása alkalmosságával egyben gyült halotti seregnék regestruma.

Méltóságos báró Vesselényi István ur az asszonnyal edgyütt.

Méltóságos praepost ur a több méltóságos canonicus urakkal, ugymint Cseh, Szálbek, Vallancs pap urakkal edgyütt és egy fejevári franciscanus, az apothecarius, a fejevári postamester.

Tekintetes ur, Toldi László uram.

Inczédi Péter uram feleségestől.

Inczédi Ferencz uram feleségestől. Keszciné asszonyom.

Diódi Vass Benedek uram feleségestől.

Mindszenti Vass Benedek uram feleségestől.

Fosztó Gábor uram feleségestől.

Enyedi István uram feleségestől.

Fodorházi Somainé asszonyom csak maga.

Turóczi István uram feleségestől.

Főbíró Boér Ferencz uram.

Besenyei Gábor és István uraimák feleségestől.

Veniczei Pencs László uram feleségestől.

Sárpataki uramék mindhárman.

Szent Királyiné asszonyom.

Szikszai Mihály uram feleségestől.

Ráj István uram csak maga és több fejevári lakosok, férjfiak és asszonyok sokan.

Borbándról: Szabó György és Szacsvai István uram feleségestől.

Szent Imréről: Sasi uraimék mindhárman.

Bartus uram. Pelsőcziné asszonyom.

Hévizi András uram feleségestől.

Koslárdról: Csulai Elek uram az asszonnyal.

Vajasdról: A praedikator ő kegyelme.

Ókrös József. Nagy Mihály. Vajasdi Móses uram.

Ács Andrásné. Tókéne asszonyomék és több vajasdi nemesség.

Enyedről: Jenei uram, Szigeti és Debreczeni urak, Borbély János uram.

Karkóból: Selmeczi uram feleségestől. Vásárhelyi Tamásné, Vásárhelyi Istvánné és Uczás Jánosné asszonyomék és több karkaiak.

Benedekből: Az asszony, Somjainé asszonyom és több bene-
BCIdeki lakosok. University Library Cluj

Bocsárdról: Dani Ádám, Bagaméri István és több bocsárdi emberek.

Igenből: Danczkai József uram feleségestől. Györkei György uram, Bodor György uram feleségestől, Török Pál uram, Török Dániel uram feleségestől. Nagy György uram feleségestől és több igeni lakosok, férjfiak és asszonyok.

Sárdról: az egész nemesség.

Zalatnáról: Udvarbiróné asszonyom és más lakosok is.

Papok:

Actorok: Tiszteletes professor Borosnyai Sigmund uram con-
cionator. Textusa Apoc. 7. w. 17. ezen szókban: És eltöröl (az Isten)
az ő szemekről minden könyhullatást.

Orator Tiszteletes professor Ajtai Mihály uram. Materiája volt
a szent házasságról, házassági szeretetről és egymáshoz való köte-
lességről.

Fejevári pap feleségestől, Fazakas Gáspárné asszonyom. A
szentimrei új pap.

Éneklők: Deákok mesterekkel edgyütt voltak 15. (tizenöt)en.
Éneklettek szép harmoniával, először a XLII. soltárt. áctiok után a
vén Simeon énekit, azután a CII. A temetőben a XXXVIII. soltárokat.

(Eredetlje a Széki gróf Teleki-nemzetség marosvásárhelyi levéltárában.
Új rendezés 2256/a.).

Ifj. Biás István.

4.

Sárdi Simén György feljegyzése a szenterzsébeti Bodó és Szakáts család leszármazásáról.

Szenterzsébet, 1762. márczius napjaiban.

Consignata anno 1762. diebus Martii ex relatione incolarum Sz. Ersebetiensium seneorum.

Nota Bene: az Bodó és Szakáts familiának deductiója.

Truncus Sz. Erzsébeti Török András, ennek leányi Nagy Mátyásné és Kádár Pálné.

Nagy Mátyásnének leánya volt Bodó Istvánné, ezeknek gyermekei Bodó Pál, Bodó Borka János mesterné (az kit Simén György uram váltott ki az jobbágyságból az kövesdi Boéroktól, melyért felelősége Bodó Borka 40 forintig része jószágát Sz. Erzsébeten atta zálogban, ma is birjuk) és egy leány, kinek nevít nem tudom, ki is ment férhez (igy!) Kús Solymosban egy Kaszás nevű emberhez.

Bodó Pálnak fiai, Bodó György és Pál. György Aranyosszékre vetődött ki. Pálnak fiai vadnak hárman, kik is most actu laknak Sz. Ábrámon.

Bodó Borka János mesterné sine semine deficiált.

Az Kús Solymosban Kaszás nevű emberhez férhezment leányának leányát, Kaszás Annókot vette férhez sz. ersebeti György Sigmund.

György Sigmundnak fiai Sigmund, Pál és Márton.

Sigmundnak fiai János, Ferencz, Boldisár.

Pálnak fiai Sigmund és András.

Mártonnak fiai Mihály. Ezek a Nagy Mátyásnéról való jedsékek.

Kádár Pálnének fia Kádár János, leánya Tordai Tamásné.

Kádár János leányát vette Török Ferencz. Török Ferencznek fiai Ferencz, András, Boldisár, leánya újszékeli Lőrinczi István.

Ferencznek ismét fiai György, József. Leánya Jutka György Péterné, Sára Lőrinczi Mihályné, küssebb Annók Ambrus Pálné, Ersók hajadon leány.

Andrásnak fiai János és István.

Boldisárnak fiait, kik is ma életben vadnak, neveket nem tudtuk.

Tordai Tamásnének leányát vette Szakáts György, Szakáts Györgynek fiai János, György, Boldisár és Sigmund.

Jánosnak fiai az mostani üdős. Szakáts György. Sámuel, Dániel és Mojses.

Györgynek az mostan életben levő ifiabb Szakáts György.

Boldisárnak ismét Boldisár, Sándor, József és Mihály.

Sigmundnak fiai: Sigmund, Dániel, ki is Bethfalvára telepedék.

Ezeket bona fide referálván az régi sz. erzsébeti emberek futura pro cautela consignáltam fideliter.

Anno et die ut supra Sz. Erzsébeten

én *Sárdi Simén György*, m. p.

Kívül, ugyanazon irással: Sz. Erzsébeti Bodó és Szakáts familiáknak deductiojáról való jedzés.

(Eredetije a széki gróf Teleki-nemzetség marosvásárhelyi levéltárában: Sárdi Sémén-levéltár, 1763. évi oklevelek.)

Ifj. Biás István.

Szakirodalom.

Magyarország Czímeres Könyve I. k. (Aá—Cz) Szerkesztik dr. Alapi Gyula, stb. vármegyei levéltárnokok. Kiadja Grill Károly Budapest. 1913. Ára 60 korona. Nyolcz szerkesztő, 21 állandó munkatárs által támogatva hozta létre ezt a kötetet, mely a következőkkel együttesen Siebmacher magyar czímergyűjteményét lesz hivatva pótolni. Kétségtelen, hogy az előbbi német kiadványnál bővebb, néhol hibátlanabb gyűjteményt kaptunk és ezt itt kijelenteni örömkünkre szolgál. Nem szenved kétséget, hogy ma már egy magyar czímerkönyvvel szemben nagyobb igényeket is lehet támasztani. Értem ezt a teljesség és hibátlanság szempontjából, mert a kötet majd minden lapján találunk hiányosságokat, melyek mind arra mutatnak, hogy a szerkesztőség kebelében hiányzik a szorgalmas anyaggyűjtő munkatársakat vezető, heraldikus szakember. A most megjelent első kötet 180 táblán színes kivitelben mutat be 1620 czímeri, az egész mű hat kötetre van tervezve és 25,000 czímeri ígér olyképpen, hogy felét színes rajzban és felét leírásban közli.

Technikailag igen nehéz feladat elé állították magukat a szerkesztők, midőn a czímereket színnyomatban határozták el publikálni. E feladat nehézségére már az első — kísérletképpen megjelent — füzet ismertetésekor rámutattunk, ezuttal is hangsúlyozzuk, hogy nem sikerült e nehéz feladatot teljes mértékben megoldani. Legfőbbképpen sajnáljuk, hogy a pecsét-czímereket vörös nyomatban kell látnunk; ez sok félreértésre fog alkalmat adni, mert hiszen a munka a nagyközönség részére készült és sehol sem találók egy figyelmeztetést, mely óvna a laikusokat a pecsétczímereknek a publikáció szerinti használatától.

Hasonló félreértésre vezet az is, hogy a szerkesztők átvették a *Turul* középkori armális facsimileit a nélkül, hogy a használatban megkövetelt helyzetbe állították volna. Ezek a czímerek mind balra néznek, mintha itt is, a czímerkönyvben, az uralkodó neve után igazodnának.

A munkában legkevésbé sikerültek éppen az erdélyi címerek. Ily gondatlan publicatiók csak arra alkalmasak, hogy végképpen tönkre tegyék az amugy is rossz hirben álló heraldikai érzékünket. Ámde mi ezekkel az itt közölt címerekkel nem azonosítjuk magunkat, azok az elrajzolások nem a mi címereinket, hanem a publikáló szegényes ismereteit és csekélyke izlését tüntetik fel. A ki végig lapozza e kötetet, arra a tudatra jöhetne hogy itt Erdélyben minden ember balkezű, pedig csak a publikáló nyult balkézrel a mi címereinkhez. Az Adamosi de Somosd, Bajesi de Fintaháza, Bakk de Szentkatolna, Balási de Gyergyóalfalu, Bálint de Oroszhegy, Balogh de Hatolyka, Barabás de Szombatfalva, Berkeszi de Ilenczfalva, Bodok de Dés, Butyka de Butka, Csiszár de Görgény-szentimre stb. családok helyesen szerkesztett címereiben nem balkezű éktelenkedik. Csak a tudatlanság állíthatta az Angyalosi, Árkosi de Kissáros, Bakó de Ehed, Barabás de Markosfalva, Barabásy de Makfalva, Benkő de Lukafalva, Boér de Harina, Bydeskuti de Ipp, Csóka de Borbátviz stb. családok címereit balra nézően! A hozzá nem értés megdöbbentő példája a váradi Baranyai család címere, a hol a publikáló a sisakkoronából két holdsarlót és stílizált rózsát faragott, vagy a szárhegyi Bajna család címere, melyet az armalisbeli keretével együtt közöl. Úgy látszik ez az egyetlen eredeti armalis, a melyet a közlőnek alkalma volt látni. Szánalmas látványt nyújt a Balogh alias Lakatos család címere a pajzs és sisak közötti feltűnő aránytalanságával.

A nélkül, hogy a címerek részletes birálatába bocsátkoznánk, már a kötet futólagos áttekintése után is meg kell állapítanunk, hogy az erdélyi címerek közlése oly kézbe van letéve, mely a maga tudatlanságával az egész kötet értékét mélyen alászállítja.

Ebből a tudatlanságból folyik a forrásmunkák hanyag felhasználása és pontatlan megjelölése. A kéziratí forrásokra úgy hivatkozik, mintha azokat maga használta volna, pedig csak közvetítő kiadványokból merít. Így *Sándor Imre* Czímerlevelek című munkáját bőségesen használja, de azt csak elvéve idézi, e helyett ráutal az eredeti forrásra, melyet sohasem látott. Ez az eljárás nemcsak az irodalmi tisztesség ellen van, de egyenesen a munka hitelességét homályosítja el. A tapasztaltak után egyetlen forrás idézetét sem vehetjük komolyan.

Igy teszi tönkre 28 lelkiismeretes és szorgalmas gyűjtő munkáját egy hozzá nem értő hanyagsága. Ezt az elszomóító és lehangoló körülményt magunk sajnáljuk a legjobban, mert hiszen egy megbízható és jól szerkesztett magyar címerkönyvnek legelső sorban magunk vennénk hasznát és a heraldikai irodalom nyeresége gyanánt legelsőnek magunk üdvözlőnénk.